

BJØRN HOELSETH

SKYTEBANEN PÅ VARDEN

Ingen rester står igjen etter den gamle skytebanen ved Kamfjordvarden. Der skytterhus og standplass en gang samlet hundrevis av ivrige skyttere og forsvarsvenner til trening og fredelig dyst, er det nå vei, parkeringsplass og boligblokker. Men i 60 år kunne omgivelsene i det fjerne jevnlig høre de dempede skuddene fra banen, spesielt i helgene, men også på hverdager.

Slik så skytebanen og området rundt ut ca 1920. Helt til 50-årene var det ingen bebyggelse nær opptil, men en kraftgate med høyspentledning ble anlagt, og denne måtte skytterne ta hensyn til. Foto utlånt av Sandefjordsmuseene

Banen, med målskiver (blinker), anvisergraver, skanser og voller, lå egentlig ganske godt skjermet og avsondret. Terrenget var som skapt for formålet. Hele baneområdet dekket 15 mål på det meste. Sandefjord skytterlag, som disponerte banen, hadde etter annen verdenskrig 1940-45 sin siste store glansperiode, og den varte helt frem til 1960-tallet. Da var arealet blitt så verdifullt i byutviklingssammenheng at grunneieren ikke lenger ville fornye leiekontrakten. I 1962 lå den årlige festeavgiften på kun 300 kroner! Noen få år senere startet arbeidene med den bydelen som går under navnet Varden, og alle spor ble slettet. Skytebanen ble anskaffet i 1902 og utviklet i årene som fulgte, etter at det som den gang het «Sandefjord og omegns skytterlag» var kommet til enighet med daværende grunneier på Kamfjord Østre, Martinus Andersen. Den årlige leieavgiften var på 50, senere 80 kroner. Det var mye penger på en tid da en vanlig daglønn var to kroner. Kroner 2 var for øvrig også årskontingenten for medlemmene i skytterlaget.

*Slik så skytebanen ved «Kamfjordvarden» ut rundt 1920. Som man ser, minner ikke terrenget mye om dagens boligblokker, skoler og barnehager. Ikke så langt fra skytebanen var det i senere tid også en pistolskytebane.
Foto utlånt fra Sandefjordsmuseene*

«En av de peneste i landet»

Selve laget ble stiftet i 1879 og hadde tidvis stor aktivitet gjennom 1880- og 1890-årene, men medlemmene skjøt da på andre steder i distriktet, først og fremst på Moe. Etter at Varden-banen var sikret, gikk styre og medlemmer med stor energi inn for å bygge ut fasilitetene ifølge datidens regelverk. Det ble søkt om statsbidrag, og de lokale sparebankene bevilget penger eller ga lån. Den lokale forsvarsforeningen støttet prosjektet, og Sandefjord Øl- og Vinsamlag ga økonomiske bidrag. Særlig skytterhuset, som sto ferdig i 1904, vakte oppmerksomhet. Det var etter forholdene både solid, praktisk og moderne, og hele banen ble omtalt i pressen som «en av de peneste i landet». Medlemmene var stolte av banen sin. Det vakte også oppsikt at skytterlaget ganske tidlig opprettet telefonlinje helt inn til telefonforeningens sentralstasjon i sentrum. Linjen ble strukket i to etapper, første året til Jahres gård på Kamfjord, året etter helt inn til byen. Det ble anskaffet to telefonapparater, og det ble også gravd telefonledning fra skytterhuset ut til anvisergravene ved målskivene. Hvert år etter 1905 ble det gjort forbedringer og utført vedlikehold og reparasjoner. I 1909 fikk holdene 100 m, 200 m og 600 m nye skiver og skansene ble utbedret, leser man av protokollene.

Opptil 1000 meter

Da de første skytterlagene oppsto i Norge på 1800-tallet, opererte man med «alen» for skytedistanser. Det mest vanlige var holdene 125, 250 og 500 alen, og det er meget mulig at denne oppmålingen ble brukt på Moe-banen noen år tidligere. Men etter at det metriske systemet var innført, gikk man over til meter, og 100, 200, 400 og 600 m hold ble alminnelig. I 1906 ble det satt opp skiver for 1000 meter på Varden. Det hadde selvsagt sammenheng med utviklingen av riflene, eller geværene. Ammunisjonen ble kraftigere og pipene forbedret, slik at man kunne drive skarpskyting på lengre hold. Bakgrunnen var også av militær og beredskapsmessig art – soldater måtte kunne sikte mot og treffe fienden på lengre avstander. Hele oppkomsten av skytterbevegelsen hadde jo sin årsak i de urolige tidene, nasjonalismen og behovet for forsvar av fedrelandet. Spesielt i årene før og etter 1905 var en skytter det samme som forsvarsvenn (og i årene før 1884 også demokratiets forsvarere). Se eget avsnitt om denne siden av saken.

Byggeregnskap

Utgiftene det året da skytterhuset kom opp og banen gjort omtrent ferdig, lød på kr. 1 255,90. Det var mye penger, og medlemmene gjorde en stor dugnadsinnsats. Også personer som støttet skyttersaken, sørget for praktisk hjelp under arbeidene. I styreprotokollen står det at «Wegger har spart oss for mye...» Skytterlaget disponerte mye våpen og utstyr. I 1904 eide laget hele 28 rifler og hadde 57 aktive skyttere. I tillegg kom nok en del mer passive medlemmer pluss de såkalte «instruksjonsskyttere», som var under opplæring. I 1905 var de aktive økt til 87 og i 1906 til 121 pluss 89 under opplæring, til sammen 210. Tallet på skudd som ble avfyrt, var rekordstort. Da hadde tallet på rifler økt til 39. I 1908 kunne styret konstatere at Sandefjord og omegns skytterlag var blant de største i landet. Den som ble tildelt æren for dette, var formannen, P. Burull, som ledet laget fra 1900 til 1907. Han var sløyd- og gymnastikk lærer på Middelskolen. Da han overlot roret til andre, hadde laget rundt 300 medlemmer. Virksomheten holdt seg godt oppe i årene før første verdenskrig, selv om oppslutningen i medlemstall nok var det høyeste rundt 1905 og unionsoppløsningen. Mange var redd for svensk revansjelyst i årene som fulgte, og forsvarsinteressen var på topp.

Stadige forbedringer

Opptegnelsene styret gjorde, viser at man satte sin ære i å holde baneanlegget i orden. Anskaffelse av nye skiver og stativer, anvisertelefoner, utvidelse av skansegraver og ordentlig taksten på huset er nevnt i protokollene. Særlig i 1914 og årene som fulgte, ble det gjort mye. Da verdenskrigen brøt ut, ble banen brukt også av militære nøytralitetsstyrker til «pliktskytning». I 1915 ble leiekontrakten fornyet for 10 år, nå med Gullik Larsen. Festeavgiften ble satt til 100 kroner i året. I leiebetingelsene står det uttrykkelig at det er tillatt å bruke 1000 meter som hold. Skivene var plassert høyt oppe på åsen i sør. Lagets eiendeler var nå assurert for 4.000 kroner. Siden det var dyrtid og vanskelig økonomi både for landet og folk flest i disse første krigsårene, forhandlet man med grunneieren om reduksjon av leieavgiften, og beløp både på 50 kroner og 30 kroner er nevnt. Men disse beløpene var nok bare midlertidige. Lagets økonomi hadde gradvis bedret seg, man var gjeldfri og hadde penger på bok i banken.

Vekslende oppslutning

Det kan virke som forsvars- og skytterinteressen dalte noe mot slutten av verdenskrigen, for i 1916 lå medlemstallet på 60, hvorav 38 aktive. Det kan ha sammenheng med at de krigførende parter ute i Europa respekterte Norges nøytralitet (bortsett fra handelsflåten vår), slik at noen blåste «faren over». Eller vanlige folk hadde så dårlig råd at man ville spare på kontingenten til laget. Det var også vanskelig å skaffe ammunisjon, for det myndighetene hadde, måtte gå til den ordinære hæren og marinen. Et særlig trekk ved utviklingen, var at man nå ikke lenger bare skjøt på blinker, men mot figurer i terrenget. Konkurranser i terrengskyting øker i antall. Slik skyting hadde man hatt før også, men ikke i det omfanget som under krigen og etterpå. Man merker stigende interesse for det berømte Krag-Jørgensen-geværet, et av datidens aller beste skarpskyttervåpen, internasjonalt anerkjent. I 1925 har protokollen med en setning om at laget i en periode har vært plaget av flere innbrudd i skytterhuset. I 1920- og 30-årene er det dalende oppslutning om skytterlaget, i 1934 hadde man kun 46 aktive skyttere. Flere forhold kan spille inn her. Et av dem kan være den intense propagandaen mot «militærvesenet» fra kommunistiske og sosialistiske partier. Mellomkrigstiden var årene da svært mange i Norge ble overtalt til å bli pasifister og tilhengere av «det brukne gevær». Dette endret seg mot slutten av 30-tallet, da Mussolini, Hitler og Franco var kommet til makten, og fare-signalerne om en ny verdenskrig viste seg.

*Dette geværet, en Mauser karabin, ble brukt av mange skytterlagsmedlemmer etter annen verdenskrig.
Foto: Bjørn Hoelseth*

Bedriftsskyting

Aktiviteten på selve skytebanen dalte likevel ikke parallelt med medlemstallet. For nå blir banen også brukt av bedrifter og yrkesgrupper. «Korporasjonsskytning» er betegnelsen som ble brukt de første årene. Protokollen for 1933 har med et punkt om «skytekonkurranse mellom drosjesjåførene», en yrkesgruppe som var spesielt interessert i skytesporten både før og etter annen verdenskrig. Andre grupper som tok banen i bruk, var lastebilsjåfører, politiet og ansatte i bilfirmaer. Bilcentralen står her i en særstilling. Aktiviteten rundt den nevnte terrengskytingen øker også i denne perioden – mye av virksomheten dreier mot forberedelse til forsvarskamp. Men det blir også gjort en del for å gjøre skyttersaken kjent og populær. I 30-årene begynte en gruppe medlemmer å arrangere «Preståsenrennet», som fortsatte i mange år etter krigen. Rennet var ikke formelt i lagets regi. Likevel fikk det stor oppslutning, med start og mål på Preståsen og en sving innom skytebanen. Med andre ord var dette begynnelsen på skiskyting som nordisk idrettsgren. Rekrutteringsarbeidet ga frukter. I 1938 ble det holdt eget stevne for nybegynnere. Medlemstallet er kommet opp 137. Nå har laget gått til anskaffelse av selvanvisende skiver. Økonomien er også god, og det er stigende oppslutning om forsvarssaken i befolkningen generelt.

Ny bane sammen med Sandar?

Flere innser også betydningen av «å stå sammen» og legge gamle motsetninger og konkurransehensyn til side. På styremøtet 8. august 1939 kom det forslag om å samarbeide med Sandar skytterlag om bygging av ny skytebane og eventuell sammenslutning av de to lagene. Ansgar Skorge og Martinius Kval blir valgt til forhandlere. Det er tydelig at disse forhandlingene ikke lyktes, for utpå høsten bestemmer styret seg for å søke kommunen om 3.000 kroner til bygging av nytt skytterhus. Det gamle var ikke lenger egnet, og vedlikeholdet var kostbart. På et styremøte i romhelgen 1939 ble man enig om å fornye leiekontrakten med grunneier Arnt Håkestad for 200 kroner i 10 år. Av en eller annen grunn sank medlemstallet noe dette siste fredsåret, før oppslutningen igjen steg bratt utover vinteren og våren 1940.

Dette bildet er fra 1911 og viser skytterhuset med standplass. Banen ble tatt i bruk i 1902 og bygget ut i årene etter ifølge datidens regelverk. Huset fylte sin oppgave i flere tiår, men var i en sørgelig forfatning i 1945.

Foto utlånt fra Sandefjordsmuseene.

Det går mot krig

Kommunen innvilget virkelig søknaden om 3.000 kroner til skytterhus, og planleggingen startet. Et av de store diskusjonstemaene var om huset skulle bygges i én eller to etasjer! Det dominerte blant annet et medlemsmøte på Iris kafé 23. januar 1940. Men man bestemte seg også for å arrangere skyttestevne på Goksjø utpå vinteren, da sammen med Sandar skytterlag. Det årets Preståsrenn var for øvrig en suksess, med 115 mann som deltok. Skytingen på Varden gikk ut på seks skudd pr. mann på 300 meters hold. Verdenskrigen var brutt ut 1. september 1939, og frykten var stor for at norsk nøytralitet ikke ville bli respektert og at landet ville bli trukket inn i krigen. Frivillig militærutrustning ble satt i gang vinteren 39-40, også i Sandefjord og Sandar. Forsvarsinteressen gjorde at flere av byens ledende menn støttet skytterbevegelsen på forskjellig vis. Konsul Lars Christensen forærte Sandefjord skytterlag, som det nå het, to nye geværer, mens konsul A. C. Olsen ga ett gevær. Skipsreder Christensen (AS Thor Dahl) ga sitt private gevær til laget. Både Sandefjords Sparebank og Sandar Sparebank bevilget midler til vedlikehold av skytebanen. Sandefjord Forsvarsforening ved Marcus Stenseth ga tre selvanvisende figurer for terrengskytning. Nå hadde medlemmene også på dugnad gjort stien og tråkket bort til banen og standplass om til noenlunde kjørbær bilvei. På årsmøtet 12. mars 1940 ble det flertall for å bygge skytterhuset i én etasje. Martinius Kval ble valgt til formann, en posisjon han skulle ha helt til 1947. Men lagets virksomhet ble lagt ned kort tid etter 9. april. Skytterhuset måtte vente. Det siste styremøtet før krigsutbruddet ble holdt på Kafé Iris 20. mars.

Krig, fred og gjenreisning

Nedtegnelsene i styreprotokollen fra våren 1940 går direkte over i referatet fra første styremøte etter frigjøringen 8. mai 1945. Det fant sted 28. juni hjemme hos Martinius Kval i «Åsen». Første sak: Suspendering av et medlem som hadde valgt feil side under krigen. Samtidig holdt formannen en minnetale over medlemmet Øivind Ask, som falt på sin post for fedrelandet. På den kommende generalforsamlingen, eller årsmøtet, ble ytterligere to medlemmer besluttet suspendert. At bare tre medlemmer led denne skjebnen, forteller litt om hvor rakrygget det overveldende flertallet hadde opptrådt. Våren 1940 hadde laget hatt 260 medlemmer. Protokoll og medlemsregister var intakt. Men hva med skytebanen på Varden? Den var i en sørgelig forfatning. Så dårlig at man i starten måtte ty til terrengskyting, ikke skyting mot målskiver. Preståsrennet tidlig på året 1946 skulle imidlertid arrangeres! Og denne gang stilte hele styret som arbeidskomite. Siden det var vinter, ble skytekonkurransen lagt til Goksjø, der 39 mann deltok. 15. mars 1946 var medlemmene innkalt til årsmøte for å behandle beretningen for året 1940 (fram til 9. april). Men oppslutningen var for dårlig, så ny årsmøtedato ble 22. mars. Da møtte 18 medlemmer. Beretningen ble godkjent, og tre medlemmer ble altså suspendert på grunn av unasjonale handlinger eller holdninger. Også på årsmøtet holdt formannen minnetale over Øivind Ask. Møtet vedtok at holdene 100 og 300 meter skulle opparbeides på banen først. Med akklamasjon ble førkrigs- og etterkrigstidens storskytter, Per Mørk, valgt til å representere laget i 17. mai-komiteen, mens William Andersen skulle bære fanen.

Krigserstatning

Å gjenreise skytebanen i fordums prakt lot seg økonomisk ikke gjøre uten andre finansielle kilder. Så styret besluttet å søke den lokale krigserstatningsnemnda om å få dekket restaureringskostnadene. Brev ble sendt til formannen i nemnda, lensmann Sandkleven, i april 1946. For å skaffe penger i kassa, ble det gjort vedtak om utlodning – av en sykkel! Noe som var mangelvare og et populært fremkomstmiddel de første årene etter krigen. Noe senere ble det ny utlodning, denne gang av et radioapparat. Det kostet foreningen hele 638 kroner.

Verktøy for å få gjort de aller viktigste reparasjonene på skytterhuset og banen, var også vanskelig å skaffe, så man besluttet å kontakte kommunen for å få låne det man trengte. Dessuten var det fortsatt en del tyske soldater internert i distriktet, og et av styremedlemmene fikk i oppdrag å undersøke om noen av disse kunne brukes som «arbeidskommando» på banen. Det var jo tyskerne som hadde ødelagt den. Dette lot seg imidlertid ikke gjøre, for de siste tyskerne var alt sendt tilbake til Tyskland. Endelig vedtok styret den 5. april å ta kontakt med grunneieren om hvordan man skulle ordne med leieavgiften under krigen, og om en ny leiekontrakt. Uten å vente på svar fra krigserstatningsnemnda ble det avgjort å starte reparasjonsarbeidene på bane og hus. Det viktigste ville koste 1.500 kroner. Veiarbeid skulle medlemmene selv utføre på dugnad.

Materialmangel

Men hvor skulle man få materialer fra? Det var skrikende mangel på byggevarer, og bruk av trelastressurser var strengt regulert av myndighetene. Da var det at laget fikk lov til å rive en hyttebrakke (vakthus) på Vardås, Vesterøya, og bruke materialene på skytebanen. For å skaffe midler, ble det tatt opp et lån på 3.000 kroner i Sandefjords Sparebank – men her måtte fire av styremedlemmene garantere aksepten. Man søkte formannskapet i Sandefjord om økonomisk støtte, som et idrettslag, og man var ikke snauere enn å søke om hele 10.200 kroner. Det ble imidlertid bare bevilget deler av dette beløpet, og da først året etter (kr. 2.000). Oppfinnsomheten var stor. Det ble arrangert dansefester på Folkets Hus, og inntekten fra den første kom opp i hele kr. 251,36.

Utpå høsten 1946 var deler av skytebanen såpass brukbar at merkeskyting og lagskyting kunne begynne. Men mangel på geværer og ammunisjon var et problem, og det ble ikke bedre av at regjeringen var begynt å «skattlegge» skuddene. De kostet i en periode 30 øre pr. stk. med avgift, og med datidens arbeidsinntekter måtte mange gi opp å øve på banen. Likevel var det god driv og stigende interesse for skyttersaken, og aktiviteten økte markant i disse første etterkrigsårene. Pokalskytingen tok til igjen, og gavepremier ble stilt til disposisjon av lokale bedrifter og enkeltpersoner. Instruksjonsskyting for gutter, eller juniorer, kom i gang. Styret var meget aktivt, og bare i 1946 ble det avholdt 17 styremøter..

Takst, krigserstatning og restaurering

Konklusjonen fra krigserstatningsnemnda, også kalt oppgjørsmemnda, var positiv: «Nemnda finner det godtgjort at lagets bane og skytterhus med en del inventar har vært tatt i besittelse av tyskerne fra 11. august 1941 til 1. mai 1945 og brukt som militær øvelsesplass. Eiendommen er beliggende i Sandar. Laget er som følge av beslagleggelsen påført skade og tap.» Og nemnda foreslår at Sandefjord skytterlag skal bli tilkjent leiegodtgjørelse, erstatning av skade på hus og bane og skadet og ødelagt inventar, i alt kr. 5 420,10. Innstillingen til Justisdepartementet er undertegnet av Sandkleven, Linglem og Liabøtrø. Det utbetalte beløpet fra departementet ble noe mindre, kr. 4.393.

Det ble utført mye gratis arbeid av medlemmer på fritiden. Det gamle skytterhuset var nå revet, og ny standplass (av brukte materialer) for 20 skyttere reist. Det nedrevne vakthuset fra Vardås ble satt opp nærmest som et skur for kontroll under skytingen. Noe egentlig skytter- eller klubbhus hadde laget ennå ikke. Antall skiver særlig på 100 meters holdet ble økt til 12. Også 300 meters holdet ble opparbeidet tidlig (8 skiver). Man var også kommet langt med forberedelsene til 600 meters holdet.

1. september 1946 kunne banen offisielt tas i bruk for skyting til ferdighetsmerket, og 45 mann deltok. Flere klarte også sølvmerket. I oktober var det lagkonkurranse med Sandar skytterlag, der gjestene vant. Medlemstallet i Sandefjord skytterlag var nå i alt 177.

Skytterhus og anonym gave

Laget opplevde stor fremgang til tross for de vanskelige tidene, preget av rasjonering og mangel på nær sagt alt for folk flest. Av skyttersamlaget i fylket fikk man et stort antall rifler. Skyteaktiviteten økte, ikke minst bedriftsskytingen. Politiet lånte banen ved flere anledninger. Det er interessant å se hvilke bedrifter og yrkesgrupper som meldte på lag i skytekonkurransene disse første fredsårene: Sandefjord bilservice, Sandefjord skofabrikk, Vataker og Jahre, Corneliusen mek. Verksted, Vera fabrikk og Jahres fabrikk, AS Thor Dahl, Murmester Nils Fredriksen, Sandefjord Auto, Framnæs mek. Værksted, Drosjeeierne, Telefonforeningen, Postkontoret, Sandefjord kommune, Sandefjords bryggeri, Sandefjords Blad. Senere kom langt flere til.

Men hva med et nytt skytterhus? Gleden var stor da formannen på et styremøte 7. oktober 1947 kunne meddele at laget hadde fått en pengegave på 5.000 kroner. Giveren ønsket å være anonym (men det går jo an å gjette). Med såpass god økonomisk fremgang og oppmuntrende utsikter, fant man å ville arrangere en skikkelig julefest det året – med damer! Og skytterhus ble det. For kort tid etter ble laget tilbudt å kjøpe en låftet hytte som sto på Brekke i Kodal, tilhørende avdøde ingeniør Sigurd Bang. Prisen var 7.000 kroner.

Styret slo til, og hytta på 72 kvm ble demontert og transportert til Varden. Det skjedde i 1948. Første styremøte i det nye klubbhuset fant sted 6. januar 1949. Det fikk til og med egen brønn i kjelleren! Og huset ble omtalt som Vestfolds flotteste. Gjennom en gave fra kontorsjef Jens Ytterbø og grunneieren fikk huset selveiertomt.

Stadig fremgang for laget

Preståsrennet i 1948 ble usedvanlig vellykket, det ble omtalt som «Sandefjordsdistriktets Holmenkollrenn» i avisene. Rennet ble for øvrig filmet av Frits Kristoffersen. Under bedriftsstevnet i mai deltok 328 skyttere. Nå hadde laget skaffet seg egen damekomitè som skulle sørge for servering under trening og diverse arrangementer.

Et annet trekk i utviklingen var kontakten med vennsbyene Haderslev i Danmark og Varberg i Sverige. I årene som fulgte, sendte Sandefjord skytterlag flere medlemmer som deltok i lagskyting og konkurranser i nabolandene. Vennsbyenes skyttere ble også invitert til Sandefjord og Varden. Også Sandars Hotvedtbane ble benyttet. Under utenlandske flåtebesøk i Sandefjord, deltok gjerne marinefolkene i konkurranseskyting med medlemmer av skytterlaget. De første damene melder seg på skyttersporten. I september 1949 nevnes «frøken Inger Lerstang» som skytter i lokalpressen under et stevne. Fra protokoller og innlegg i avisene kritiseres nå myndighetene skarpt for sin avgiftspolitik overfor skytterlagene. Avgifter har nå ført til at prisen pr. skudd er kommet opp i 30 øre, og både skytterbevegelsen og den politiske opposisjonen på Stortinget advarer mot at skyttersaken kan komme til å stagnere. Man minner om at prisen før krigen lød på 12 øre, og i Sverige var prisen fortsatt 10 øre.

400 aktive, egen ungdomsgruppe

I årene 1950 og 1951 lå tallet på aktive skyttere rundt 400. Rekorden synes å være nådd i 1950 med 402 såkalte «30-skudds-skyttere». I 1951 ble egen ungdomsgruppe opprettet med Ottar Gåsholt som første formann. De aktive medlemmene her var spesielt interessert i terrengskyting. Videre utover i 50-årene var det jevn og god aktivitet i laget og på banen. Medlemstallet og tallet på aktive skyttere varierte riktignok en del. I 1959 ble 80-årsjubileet feiret. Oppslutningen om bedriftsskytingen holdt seg godt. Sandefjordskytterne gjorde seg gjeldende på stevner og konkurranser både lokalt og i fylket. En god del deltok på landsskytterstevnene. Medlemstallet gikk en del ned rundt 1960. Særlig året 1961 var det tilbakegang. Skytterhuset og banen ble i økende grad utsatt for innbrudd, hærverk og vandalisme. Så møtte laget det virkelige store, uoverstigelig hinderet: Høsten 1961 mottok skytterlaget oppsigelse fra grunneieren Arnt Håkestad. Oppsigelsen inneholdt ingen grunngeving. Samtidig fikk laget opplyst at kommunen hadde kjøpt Kamfjord gård, og grensen til denne eiendommen gikk helt ned til banen. Kamfjord var av kommunen regulert til utbyggingsformål. Det ble gjort store anstrengelser og forsøk på overtalelser for å få omgjort beslutningen. På et møte mellom partene på Park Hotel stilte representanter både fra HV, Vestfold skyttersamlag

Kjell Birger Holtan, medlem av Sandar og Sandefjord skytterlag, viser fram en ekte Krag Jørgensen fra 1897 i originalutgave. Dette skarpskyttervåpenet ble produsert på Kongsberg våpenfabikk, og var svært moderne i sin tid. Våpenet var et av de mest benyttede jaktvåpen frem til 1970-tallet, men ble også mye brukt på skytterbanen. Foto: Bjørn Hoelseth

og det sentrale skytterkontoret i Oslo. Det kom imidlertid ikke mer ut av dette og senere møter enn at grunneieren gikk med på en mindre forlengelse av kontrakten, til 1. august 1962. Senere gikk han med på at laget kunne bruke banen sesongen ut. Skytterhuset og brukbare materialer fra standplassen ble besluttet solgt. Både huset og baneanlegget hadde den siste vinteren vært utsatt for nye raseringer.

Sammenslutning med Sandar

Da alle forsøk var gjort for å overtale grunneieren uten at det nyttet, var det ikke annet å gjøre enn å søke kontakt med Sandar Skytterlag og innlede forhandlinger om sammenslåing av de to lagene. På den siste ordinære generalforsamlingen i november 1962 kom det fram at sonderinger allerede var på gang. Styret jobbet med saken utover våren 1963. Da hadde medlemmene allerede fått tilgang til skytebanen på Hotvedt. Ryddearbeider ble satt i gang på Varden. 14. mars 1963 ble det holdt felles styremøte på Hotell Kong Carl. Navnespørsmålet dukket opp: Dersom det ble sammenslåing – skulle Sandar eller Sandefjord stå først? Sandefjord skytterlag var eldst, men alfabetisk var det riktig å la Sandar stå først...

På en ekstraordinær generalforsamling 27. september 1963 ble sammenslutningen vedtatt. Et nytt felles styremøte ble holdt den 19. oktober. Navnespørsmålet var avklart, den nye betegnelsen skulle være Sandar og Sandefjord Skytterlag. I den siste årsberetningen til Sandefjord, for året 1963, nevnes det at laget nå har 56 «30-skuddsskyttere». Det er avfyrt 7.105 skudd.

Aller siste generalforsamling fant sted 18. november 1963. Formannen i Sandar Skytterlag var til stede. Skytterhuset var ennå ikke solgt, men man regnet med at det ville skje med det første.

Fra 1. januar 1964 var det ett skytterlag igjen i Sandefjord og Sandar, og én bane – Hotvedt.

Kilder:

1879-1904: «Erstatningsprotokoll» for Sandefjord og omegns skytterlag i dets første tid, laget på grunnlag av avisutklipp og annonser i Sandefjords Tidende.

1904-1963: Styreprotokoller i Sandefjord og omegns skytterlag (senere kalt Sandefjord skytterlag).

«Love for Sandefjord og omegns skytterlag, vedtagne i generalforsamling d. 16. august 1895».

Jubileumsskrift Sandar skytterlag 1884-1949.

Bilag til «Norsk Skyttertidende» nr. 22 for 1924: Skyttersaken i Norge v/Haakon Vigander, F.G. Seeberg og J.A. Hoff.

Skyte- og stevneprotokoller, avisutklipp i lokalpressen.

Noe korrespondanse samt intervjuer med eldre medlemmer av Sandefjord skytterlag.

Ansvarlig redaktør for Sandar Historielags Kulturminner: Roger Davidsen.
Bruk av stoffet eller kopiering må forhåndsavtales med Sandar Historielag, Sandefjord.